Rozwiąż swój problem z przymrużeniem oka

Kalendarz ma wolne, ja mam dyżur w głowie

Jak domykać dzień pracy i przełączać się na odpoczynek

Max Paradox

Kalendarz ma wolne, ja mam dyżur w głowie

Jak domykać dzień pracy i przełączać się na odpoczynek

Max Paradox

PROBLEM? WYLUZUJ. OGARNIESZ TO!

ISBN: 9788384906804

ALL-IN Rafał Płonkowski

SPIS TREŚCI

INTRO 5

Rozdział 1 - Biuro zamknięte, myśli nadal przyjmują interesantów 11

Rozdział 2 - Dlaczego mózg nie uznaje komunikatu „koniec pracy” 20

Rozdział 3 - Najczęstsze błędy, przez które praca zabiera ci wieczór 30

Rozdział 4 - Fałszywe sposoby odpoczywania, które tylko przedłużają pracę 40

Rozdział 5 - Zamknij wszystkie otwarte drzwi, zanim wyjdziesz z pracy 49

Rozdział 6 - Granice, które nie wymagają przepraszania za własne życie 58

Rozdział 7 - Między pracą a domem potrzebujesz czegoś więcej niż klamki 67

Rozdział 8 - Nie zabieraj cudzych emocji na własny weekend 76

Rozdział 9 - Protokół zamknięcia: pięć decyzji, które kończą dzień pracy 86

Rozdział 10 - Kiedy myśl o pracy wraca, nie musisz odbierać jej telefonu 96

Rozdział 11 - Instrukcja obsługi odpoczynku dla ludzi, którzy nie mają przycisku OFF 105

Rozdział 12 - Niedziela bez poniedziałku, czyli jak odzyskać ostatni dzień weekendu 115

Rozdział 13 - Awaria, alarm czy zwykła wiadomość z wykrzyknikiem? 124

Rozdział 14 - Wpisz siebie do kalendarza, zanim zrobią to wszyscy inni 133

Rozdział 15 - Kiedy pracy jest za dużo, a doba odmawia nadgodzin 143

Rozdział 16 - Kiedy wszystko idzie niezgodnie z planem, a odpoczynek pierwszy dostaje wypowiedzenie.....152

Rozdział 17 - Kiedy nawet wolny wieczór nie pomaga, czyli czego nie naprawi kolejna technika relaksu 161

Rozdział 18 - Jak utrzymać spokojne wieczory, kiedy życie znów przyspieszy 169

Rozdział 19 - Własny regulamin świętego spokoju, czyli jak nie zatrudnić pracy na drugi etat w domu 178

Rozdział 20 - Kalendarz ma wolne. Teraz kolej na ciebie 188

INTRO

Jest 18:47. Laptop zamknięty, służbowy telefon leży ekranem do dołu, a w kalendarzu nie ma już ani jednego spotkania. Oficjalnie jesteś po pracy. Możesz zrobić kolację, obejrzeć serial, porozmawiać z bliskimi albo przez dwadzieścia minut patrzeć na ścianę, co po niektórych zebraniach stanowi całkiem rozsądną formę rehabilitacji. Wszystko wskazuje na to, że rozpoczął się czas wolny. Wszystko poza twoją głową, która właśnie organizuje nadzwyczajne posiedzenie zarządu. Temat pierwszy: czy wiadomość wysłana o 16:32 nie zabrzmiała zbyt stanowczo? Temat drugi: dlaczego szef powiedział „porozmawiamy jutro" takim tonem? Temat trzeci: czy przypadkiem nie zapomniałeś o czymś, czego jeszcze nawet nie potrafisz nazwać? Posiedzenie potrwa do odwołania. Catering we własnym zakresie.

Witaj w świecie, w którym człowiek wychodzi z pracy, ale praca nie zawsze wychodzi z człowieka. Możesz zmienić ubranie, przejść pięć kilometrów, wziąć prysznic i usiąść na kanapie, a mimo to nadal uczestniczyć w spotkaniu, które zakończyło się trzy godziny wcześniej. Tym razem prowadzisz je sam, w wyobraźni, z udziałem wszystkich osób, które zdążyły już dawno zająć się własnym życiem. Odtwarzasz rozmowy, poprawiasz swoje odpowiedzi, przewidujesz katastrofy i przygotowujesz argumenty na dyskusje, które prawdopodobnie nigdy się nie odbędą. Gdyby za takie nadgodziny płacono, część z nas mogłaby przejść na emeryturę przed czterdziestką.

Najbardziej irytujące jest to, że często naprawdę chcesz odpocząć. Nie masz ambicji pracować przez całą dobę, nie

kolekcjonujesz służbowych problemów jak znaczków i nie uważasz, że każda wolna minuta powinna zostać wykorzystana na zwiększanie produktywności. Po prostu trudno ci przestać myśleć. Niby oglądasz film, ale co kilka minut wracasz do jutrzejszej prezentacji. Niby słuchasz partnera, ale połowa twojej uwagi analizuje niedokończone zadanie. Niby odpoczywasz, lecz czujesz napięcie, jakby ktoś miał zaraz sprawdzić obecność. I co gorsza, zaczynasz mieć pretensje do siebie, że nawet odpoczywać nie potrafisz porządnie.

Problem polega na tym, że zakończenie pracy i zakończenie myślenia o pracy to dwie różne czynności. Pierwszą można wykonać jednym kliknięciem. Druga wymaga czegoś więcej niż zamknięcia laptopa i optymistycznego przekonania, że mózg powinien zrozumieć aluzję. Nasza uwaga nie działa jak oświetlenie w biurze, które gaśnie po naciśnięciu przełącznika. Niedokończone sprawy potrafią pozostawać aktywne, szczególnie gdy są ważne, niejasne albo wiążą się z odpowiedzialnością. Umysł próbuje utrzymać nad nimi kontrolę, przypominając o nich w najmniej odpowiednich momentach. Robi to czasem z gorliwością pracownika, który otrzymał polecenie pilnowania porządku i postanowił nigdy nie kończyć zmiany.

Nie oznacza to, że masz słabą wolę albo niewystarczająco interesujące życie prywatne. Czasem pracujesz w środowisku, w którym oczekuje się natychmiastowych odpowiedzi. Czasem odpowiadasz za ludzi, terminy lub decyzje, których konsekwencje nie znikają wraz z końcem dnia. Bywa też, że niepewność zawodowa sprawia, iż trudno pozwolić sobie na wyłączenie czujności. W takich warunkach rada „po prostu nie myśl o pracy" ma mniej więcej taką wartość praktyczną jak zalecenie „nie

moknij” skierowane do człowieka stojącego podczas ulewy bez parasola. Brzmi logicznie, lecz pomija najważniejszą część problemu.

Są również sytuacje znacznie bardziej zwyczajne. Praca wcale nie musi być dramatyczna, żeby zajmowała ci wieczory. Wystarczy kilka niedokończonych spraw, brak jasnego momentu zakończenia dnia i przyzwyczajenie do sprawdzania wiadomości. Otwierasz pocztę tylko na sekundę, ponieważ chcesz upewnić się, że nic pilnego się nie wydarzyło. Znajdujesz jedną wiadomość, która wymaga zastanowienia. Nie odpowiadasz, ale zaczynasz układać odpowiedź. Po chwili odkrywasz, że od piętnastu minut mentalnie pracujesz, chociaż fizycznie kroisz pomidora. Pomidor nie zawinił, a jednak to on ponosi konsekwencje twojego rozproszenia.

Wiele osób próbuje rozwiązać ten problem przez jeszcze lepszą organizację pracy. Tworzą dokładniejsze listy, instalują kolejne aplikacje, porządkują zadania i obiecują sobie, że jutro wszystko zostanie wykonane na czas. Organizacja rzeczywiście może pomóc, ale nie rozwiązuje automatycznie kwestii odpoczynku. Nawet doskonale zaplanowany dzień może pozostawić poczucie, że coś wymaga uwagi. Zwłaszcza jeśli uznajesz, że wolno ci odpocząć dopiero wtedy, gdy wszystkie obowiązki zostaną zakończone. To wyjątkowo wymagający warunek, ponieważ praca ma nieprzyjemną właściwość produkowania następnych zadań szybciej, niż człowiek potrafi świętować ukończenie poprzednich.

Inni wybierają przeciwną strategię: próbują zagłuszyć zawodowe myśli rozrywką. Włączają serial, przeglądają telefon, uruchamiają kolejne nagranie albo zajmują każdą minutę czymś, co ma odciągnąć uwagę. Czasem to działa i

nie ma nic złego w zwykłej przyjemności. Kłopot pojawia się wtedy, gdy odpoczynek staje się kolejnym zadaniem wymagającym nieustannego wysiłku. Człowiek próbuje tak intensywnie się zrelaksować, że zaczyna kontrolować własny poziom relaksu. Po dwudziestu minutach sprawdza, czy już odpoczął, po trzydziestu martwi się, że nadal jest spięty, a po czterdziestu dochodzi do wniosku, że nawet wieczór nie przebiega zgodnie z planem. Gratulacje, właśnie powstał projekt „Odpoczynek", z harmonogramem, kontrolą jakości i rosnącym ryzykiem opóźnienia.

Ta książka nie będzie przekonywać cię, że wystarczy pokochać poniedziałki, zmienić nastawienie albo codziennie medytować na tle zachodu słońca. Nie będziemy też udawać, że każdy może wyłączyć telefon o siedemnastej i spokojnie zignorować wszystkie zobowiązania. Życie zawodowe bywa skomplikowane, a odpowiedzialność nie znika dlatego, że autor poradnika napisał inspirujące zdanie. Zajmiemy się czymś bardziej przydatnym: sposobem kończenia dnia pracy tak, żeby sprawy zawodowe miały swoje miejsce, a nie zajmowały całej dostępnej przestrzeni w głowie.

Nauczysz się rozpoznawać, które myśli wymagają rzeczywistego działania, a które jedynie udają pilne. Przyjrzymy się temu, dlaczego niektóre zadania wracają do ciebie wieczorem, jak pozostawiać sobie jasny punkt startowy na następny dzień i jak ograniczać nawyk nieustannego sprawdzania, czy przypadkiem coś się nie wydarzyło. Ważne będzie również odróżnianie odpowiedzialności od ciągłej gotowości. Możesz poważnie traktować swoje obowiązki, nie poświęcając im każdej chwili uwagi. Możesz mieć ambitne cele i jednocześnie

potrzebować wieczoru, podczas którego największą decyzją będzie wybór herbaty.

Nie chodzi przy tym o osiągnięcie stanu idealnej pustki w głowie. Myśli o pracy czasem się pojawią, nawet jeśli zastosujesz wszystkie rozsądne sposoby domykania dnia. Sukces nie polega na tym, że nigdy więcej nie przypomnisz sobie o służbowej sprawie podczas kolacji. Chodzi raczej o to, żeby pojedyncza myśl nie przejmowała dowodzenia nad całym wieczorem. Żebyś umiał zauważyć ją, zdecydować, czy wymaga działania teraz, i wrócić do tego, co robisz. Bez wielogodzinnego negocjowania z własnym mózgiem, który uważa, że każdy pomysł zasługuje na pilne zebranie.

Na początek możesz zrobić jedną prostą rzecz. Gdy następnym razem skończysz pracę, zapisz, jaka konkretna sprawa najbardziej domaga się twojej uwagi, oraz kiedy realnie do niej wrócisz. Nie musisz jej rozwiązywać. Wystarczy, że zamiast przechowywać niejasne „muszę o tym pamiętać", zostawisz sobie czytelną informację. To niewielka różnica, ale pokazuje kierunek: odpoczynek nie zawsze wymaga zamknięcia wszystkich spraw. Często wymaga zaufania, że można do nich wrócić w odpowiednim momencie.

Nie obiecuję, że od jutra będziesz kończyć pracę z błogim uśmiechem człowieka, który właśnie wygrał tygodniowy pobyt w luksusowym spa. Być może nadal będziesz mieć trudne dni, nieprzewidziane telefony i obowiązki, których nie da się odłożyć. Możesz jednak stopniowo odzyskiwać wpływ na to, co dzieje się po zakończeniu zawodowej części dnia. Nie po to, żeby stać się mniej zaangażowanym pracownikiem, lecz żeby poza pracą pozostać również obecnym człowiekiem.

Bo kalendarz naprawdę może mieć wolne. I dobrze byłoby, gdyby twoja głowa wreszcie dostała tę wiadomość.

Rozdział 1 - Biuro zamknięte, myśli nadal przyjmują interesantów

Jest 17:06. Właśnie wychodzisz z pracy. Udało się zakończyć ostatnie spotkanie, odpowiedzieć na ważniejsze wiadomości i zamknąć komputer bez wyświetlenia komunikatu o kolejnej aktualizacji systemu. To już małe zwycięstwo. Wsiadasz do samochodu albo autobusu, ewentualnie przechodzisz trzy metry z domowego biurka do kuchni. Formalnie dzień zawodowy dobiegł końca. Tymczasem w twojej głowie ktoś właśnie otworzył drugą zmianę. Bez pytania o zgodę, bez dodatku za nadgodziny i, co szczególnie bezczelne, bez możliwości złożenia wypowiedzenia. Wraca poranne spotkanie, niedokończony raport i wiadomość, której autor napisał tylko „OK". Czy to było zwykłe „OK", czy raczej „OK, ale porozmawiamy o twojej przyszłości zawodowej"? Twój wewnętrzny dział analiz natychmiast rozpoczyna śledztwo.

Z pozoru wszystko wygląda normalnie. Robisz zakupy, odbierasz dziecko, przygotowujesz kolację albo rozmawiasz z kimś bliskim. Odpowiadasz na pytania, pamiętasz, gdzie leżą klucze, i potrafisz nawet zaśmiać się z dowcipu. Problem polega na tym, że część twojej uwagi nadal przebywa w pracy. Ciało uczestniczy w życiu prywatnym, ale umysł pozostaje zalogowany do służbowej rzeczywistości. To trochę tak, jakbyś wynajął komuś mieszkanie, a lokator po zakończeniu umowy odmówił oddania kluczy. Co więcej, zaczął zapraszać znajomych. Jeden nazywa się „Termin", drugi „Odpowiedzialność", a trzeci „Czy na pewno wszystko zrobiłem?". Ten ostatni szczególnie lubi przychodzić przed snem.

Łatwo uznać, że tak po prostu wygląda dorosłość. Przecież odpowiedzialni ludzie myślą o obowiązkach. Ambitni analizują swoje decyzje. Sumienni pamiętają o zadaniach. W tym rozumowaniu jest jednak pułapka: mieszamy zaangażowanie z nieustanną dostępnością własnej uwagi. Tymczasem można być dobrym pracownikiem, menedżerem czy przedsiębiorcą, nie prowadząc w głowie całodobowego centrum operacyjnego. Sam fakt, że potrafisz myśleć o pracy przez dwanaście godzin, nie oznacza, że przez dwanaście godzin powstaje z tego coś wartościowego. Czasem przez ostatnie cztery godziny jedynym produktem twojego umysłu jest coraz bardziej dramatyczna interpretacja wiadomości zawierającej dwa słowa i kropkę.

Kiedy myślenie przestaje być pracą, a zaczyna dyżurem

Rozróżnijmy dwie sytuacje. W pierwszej przypominasz sobie wieczorem, że jutro musisz przekazać ważną informację. Zapisujesz ją, ustalasz odpowiedni moment i wracasz do swoich zajęć. Myśl wykonała użyteczną pracę: zwróciła uwagę na konkretną sprawę, która otrzymała konkretne miejsce. W drugiej sytuacji przez godzinę zastanawiasz się, czy jutro rozmówca będzie zadowolony, co powie, jak zareagujesz, co mogłeś zrobić wcześniej i czy całe przedsięwzięcie przypadkiem nie zmierza ku katastrofie. Nie podejmujesz żadnej nowej decyzji. Nie zdobywasz nowych informacji. Nie przygotowujesz niczego, czego rzeczywiście potrzebujesz. Jedynie powtarzasz obawy, przy okazji modyfikując scenariusz tak, żeby każda kolejna wersja była odrobinę bardziej nieprzyjemna.

To właśnie jedna z charakterystycznych cech mentalnego dyżuru: obecność tematu zawodowego bez rzeczywistego postępu. Umysł zachowuje się tak, jakby samo

utrzymywanie problemu w świadomości stanowiło formę zabezpieczenia. Jeżeli będziesz wystarczająco długo martwić się jutrzejszą rozmową, może uda ci się uniknąć zaskoczenia. Jeżeli przeanalizujesz wszystkie możliwe reakcje klienta, żadna cię nie przestraszy. Jeżeli nie pozwolisz sobie zapomnieć o terminie, z pewnością go dotrzymasz. Niestety, myślenie nie daje pełnej kontroli nad rzeczywistością. Możesz przygotować rozsądne argumenty, ale nie możesz przeprowadzić całej rozmowy za drugą osobę, zanim ta w ogóle otworzy usta.

Co więcej, mentalna aktywność potrafi wyglądać niezwykle przekonująco. Kiedy siedzisz na kanapie i analizujesz sytuację zawodową, nie masz poczucia bezczynności. Przeciwnie, czujesz, że zajmujesz się czymś ważnym. To może tłumaczyć, dlaczego tak trudno przerwać ten proces. Odpoczynek wydaje się wtedy mniej odpowiedzialny niż rozmyślanie. Ktoś przecież musi pilnować sprawy. A skoro nie możesz aktualnie niczego zrobić, pozostaje przynajmniej intensywnie o niej myśleć. To logika podobna do stania przy zamkniętych drzwiach sklepu i patrzenia na klamkę w nadziei, że od samego zainteresowania sklep otworzy się wcześniej.

Pierwszym krokiem jest więc zauważenie różnicy między myślą, która prowadzi do działania, a myślą, która jedynie krąży. Nie musisz od razu przerywać każdej zawodowej refleksji. Czasem dobry pomysł rzeczywiście pojawi się podczas spaceru, a spokojne przemyślenie trudnej rozmowy może być pomocne. Warto jednak zadać sobie pytanie: „Czy właśnie dochodzę do czegoś nowego, czy odtwarzam ten sam problem?”. Jeżeli od kilkunastu minut obracasz identyczne obawy, zmieniając tylko kolejność katastrofalnych zakończeń, prawdopodobnie nie pracujesz

nad rozwiązaniem. Jesteś uczestnikiem wewnętrznego zebrania, na którym wszyscy zgłaszają zastrzeżenia, lecz nikt nie ma uprawnień do podjęcia decyzji.

Trzy sposoby, w jakie praca zajmuje wieczór

Nie każdy mentalny dyżur wygląda identycznie. U jednej osoby dominują konkretne obowiązki: trzeba przygotować dokument, zadzwonić do współpracownika, sprawdzić liczby. U drugiej najwięcej miejsca zajmują relacje: czy ktoś jest niezadowolony, czy wypowiedź była właściwa, czy szef właściwie ocenia jej zaangażowanie. Trzecia osoba najbardziej męczy się niepewnością, czyli sytuacjami, których wynik zależy od wielu czynników. Rozpoznanie dominującego rodzaju myśli ma znaczenie, ponieważ każda z tych sytuacji wymaga trochę innej reakcji.

Myśli dotyczące konkretnych zadań często potrzebują po prostu wiarygodnego miejsca poza głową. Jeżeli pamiętasz o raporcie dlatego, że obawiasz się zapomnieć, zapisanie następnego kroku i terminu może zmniejszyć potrzebę ciągłego przypominania. Ale uwaga: wpis „ogarnąć raport" jest mało pomocny. Jutro przeczytasz go i nadal będziesz musiał zastanawiać się, od czego zacząć. Znacznie lepiej działa zapis „o 9:00 sprawdzić brakujące dane sprzedażowe i wysłać pytanie do działu analiz". To nie jest magiczne zaklęcie zapewniające spokój. To zwyczajnie użyteczna instrukcja pozostawiona przyszłemu sobie, który rano będzie miał wystarczająco dużo obowiązków bez dodatkowego rozszyfrowywania własnych notatek.

Myśli związane z relacjami bywają trudniejsze, ponieważ dotyczą interpretacji. Współpracownik odpowiedział chłodno. Przełożony podczas spotkania nie skomentował twojej propozycji. Klient zapowiedział, że „musi to przemyśleć". Żadne z tych zdarzeń nie daje jednoznacznej

informacji o intencjach drugiej osoby, ale umysł nie lubi pustych miejsc. Chętnie wypełnia je własnymi historiami, często mało optymistycznymi. Pomaga wtedy świadome oddzielenie tego, co się wydarzyło, od tego, co dopowiedziałeś. Faktem jest brak komentarza. Przypuszczeniem jest przekonanie, że propozycja została źle oceniona. Dopóki nie pojawi się nowa informacja, dalsze analizowanie mimiki, tonu głosu i długości pauzy może nie wnieść nic wartościowego.

Trzeci rodzaj dotyczy odpowiedzialności bez pełnej kontroli. Możesz przygotować ofertę, ale nie zmusisz klienta do jej przyjęcia. Możesz dobrze zaplanować projekt, ale nie zagwarantujesz, że nikt nie zachoruje i żaden dostawca się nie spóźni. Możesz przeprowadzić trudną rozmowę starannie, lecz nie wybierzesz emocji rozmówcy. W takich sytuacjach mentalny dyżur bierze się często z próby kontrolowania rezultatu, na który masz jedynie częściowy wpływ. Warto wtedy rozdzielić własne zobowiązanie od wyniku. Odpowiadasz za przygotowanie, komunikację i rozsądne decyzje. Nie odpowiadasz za wszystkie możliwe zachowania całego otoczenia, nawet gdy twój wewnętrzny kierownik bardzo chciałby podpisać z rzeczywistością umowę gwarancyjną.

Dlaczego odpoczynek przegrywa z poczuciem obowiązku

Wyobraź sobie Martę, która prowadzi kilkuosobowy zespół. Kończy pracę o osiemnastej, lecz ostatniego dnia miesiąca wyniki są gorsze od oczekiwanych. Marta nie ma już dostępu do żadnej informacji, która pozwoliłaby jej coś zmienić. Wszystkie istotne wiadomości zostały wysłane, następne działania zaplanowano na rano. Mimo to przez cały wieczór odświeża w głowie liczby. Kiedy partner proponuje

wspólny film, odpowiada, że musi jeszcze pomyśleć. Nie potrafi jednak wskazać decyzji, którą miałaby dziś podjąć. Czuje jedynie, że spokojne oglądanie komedii w obliczu niezrealizowanego celu byłoby czymś niewłaściwym. Jakby wyniki sprzedaży mogły się obrazić, gdy zobaczą ją z miską popcornu.

W takiej sytuacji problemem nie jest brak planu działania. Marta ma plan. Problemem staje się przekonanie, że napięcie dowodzi zaangażowania. Dopóki się martwi, czuje, że traktuje sprawę poważnie. Kiedy pozwala sobie na przyjemność, pojawia się poczucie winy. To subtelny mechanizm, ponieważ nie zawsze wypowiadamy go wprost. Nikt rozsądny nie powiedziałby przecież: „Muszę cierpieć przez kolejne trzy godziny, bo inaczej będę nieprofesjonalna". A jednak zachowanie może wynikać z podobnego założenia. Warto wtedy uczciwie zapytać: czy moje dzisiejsze napięcie rzeczywiście poprawi jutrzejszy wynik? Jeżeli odpowiedź brzmi „nie", odpoczynek przestaje być nagrodą za idealnie wykonaną pracę. Staje się normalną częścią życia osoby, która ma również inne potrzeby.

To rozróżnienie jest szczególnie ważne dla ludzi, którzy długo budowali swoją pozycję zawodową dzięki sumienności. Jeśli przez lata twoją przewagą było zauważanie problemów wcześniej niż inni, możesz mieć trudność z wyłączeniem tej umiejętności po godzinach. Stała czujność bywa nagradzana: dostrzegasz ryzyko, reagujesz szybko, otrzymujesz pochwałę. Stopniowo możesz jednak zacząć traktować każde rozluźnienie jako zaniedbanie. Tymczasem umiejętność przewidywania problemów jest przydatnym narzędziem, a nie obowiązkiem korzystania z niego przez całą dobę. Nawet najlepszy system alarmowy

nie powinien uruchamiać syreny za każdym razem, gdy ktoś przejdzie obok budynku z reklamówką.

Nie oznacza to, że wszystkie granice da się ustalić samodzielnie. Jeśli pracujesz w organizacji oczekującej dostępności wieczorami, pełnisz formalny dyżur albo rzeczywiście musisz reagować na sytuacje awaryjne, twoja swoboda może być ograniczona. Wtedy potrzebne są jasne zasady dotyczące godzin kontaktu, rodzaju pilnych zdarzeń i odpowiedzialności za reakcję. Nie warto udawać, że wystarczy przestawić sposób myślenia, gdy telefon służbowy faktycznie dzwoni co godzinę. Jednak nawet w wymagających warunkach można próbować odróżniać rzeczywisty obowiązek pozostawania w gotowości od nawyku samodzielnego dopisywania sobie kolejnych dyżurów.

Zobacz, ile naprawdę pracujesz po pracy

Przez dwa lub trzy najbliższe wieczory przyjrzyj się temu, co dzieje się z twoją uwagą. Nie musisz prowadzić szczegółowego dziennika ani mierzyć każdej myśli stoperem. Wystarczy kilka krótkich obserwacji. Zauważ moment, w którym temat zawodowy powraca, określ, czego dotyczy, i sprawdź, czy prowadzi do konkretnego działania. Możesz zapisać trzy informacje: sytuację, która uruchomiła myśl, jej główną treść oraz to, co rzeczywiście z nią zrobiłeś. Przykładowo: „Podczas kolacji przypomniała mi się rozmowa z klientem. Przez dziesięć minut przewidywałem jego odpowiedź. Nie podjąłem żadnej decyzji”. Taki zapis nie jest oskarżeniem. To mapa pokazująca, gdzie znikają fragmenty twojego czasu wolnego.

Szczególnie interesujące mogą okazać się momenty przejścia między aktywnościami. Niektórzy zaczynają myśleć o pracy natychmiast po wejściu do domu, inni

dopiero wtedy, gdy robi się cicho. Jeszcze inni potrafią spędzić przyjemne popołudnie, a zawodowe rozważania uruchamiają dopiero po położeniu się do łóżka. To ważna informacja. Jeżeli myśli pojawiają się podczas bezczynności, prawdopodobnie nie wystarczy samo zapewnienie sobie dodatkowego wolnego czasu. Trzeba również nauczyć się reagować na powracające sprawy bez automatycznego rozpoczynania pełnej analizy. Jeżeli natomiast rozmyślanie uruchamia każde powiadomienie, warto przyjrzeć się środowisku, które stale przypomina ci o pracy.

Podczas obserwacji unikaj jeszcze jednej pułapki: oceniania siebie za każdą zawodową myśl. Gdy zauważysz, że znów analizujesz spotkanie, nie musisz natychmiast dodawać komentarza: „Nie potrafię odpoczywać, znowu to robię". W ten sposób do pierwszego problemu dokładasz drugi, a potem prawdopodobnie zaczynasz analizować oba. Lepiej nazwać sytuację możliwie neutralnie: „Wracam myślami do niedokończonej rozmowy". Następnie sprawdzić, czy możesz wykonać konkretne działanie, czy potrzebujesz dopiero informacji dostępnych jutro. To niewielka zmiana, ale pozwala przenieść uwagę z własnej rzekomej nieudolności na rzeczywisty charakter problemu.

Być może odkryjesz, że niektóre wieczorne myśli są konsekwencją bardzo konkretnego błędu organizacyjnego. Kończysz pracę w pośpiechu, zostawiasz kilka otwartych dokumentów i wychodzisz bez ustalenia priorytetu na rano. Nic dziwnego, że później próbujesz zapamiętać wszystkie szczegóły. Możesz również zauważyć, że praca zajmuje ci głowę przede wszystkim po trudnych rozmowach, nawet jeśli lista zadań jest pusta. To wskazówka, że problem dotyczy raczej emocjonalnego domknięcia sytuacji niż planowania obowiązków. Rozpoznanie różnicy oszczędza

wysiłku. Nie ma sensu naprawiać relacyjnej niepewności kolejną aplikacją do zarządzania zadaniami. Program może mieć fantastyczne kolorowe etykiety, lecz nadal nie poinformuje cię, co ktoś naprawdę pomyślał podczas zebrania.

Najważniejsze jest jednak to, by nie zamieniać obserwacji w kolejny zawodowy projekt. Nie musisz osiągać coraz lepszych wyników w kategorii „liczba minut bez myślenia o pracy". Odpoczynek nie potrzebuje tabeli rankingowej. Wystarczy, że zaczniesz rozpoznawać, kiedy twój umysł wykonuje przydatną pracę, a kiedy jedynie utrzymuje stan gotowości. Dzięki temu łatwiej zdecydować, co wymaga zapisania, co wymaga rozmowy, a co może pozostać nierozstrzygnięte do jutra.

Wyobraź sobie, że wieczorem znów wraca myśl o nieprzyjemnym spotkaniu. Tym razem zauważasz ją i zamiast odtwarzać rozmowę po raz siódmy, mówisz sobie: „Nie wiem jeszcze, jak ta sprawa się rozwinie. Jutro mogę zapytać o oczekiwania. Dziś nie mam nowych danych". Nie musisz poczuć natychmiastowej ulgi. Możesz nadal być trochę zdenerwowany. Ale przestajesz traktować samo zdenerwowanie jak polecenie rozpoczęcia kolejnej analizy. To pierwszy realny krok w odzyskiwaniu wieczoru.

Drzwi biura mogą pozostać zamknięte, nawet jeśli w środku nadal leży niedokończony dokument. Nie każda sprawa wymaga nocnego stróża, szczególnie takiego, który pilnuje jej wyłącznie siłą własnych zmartwień. Zanim więc następnym razem zgodzisz się na dodatkową zmianę we własnej głowie, sprawdź, czy rzeczywiście ktoś ci ją zlecił. Może się okazać, że najbardziej wymagającym przełożonym jesteś dzisiaj ty sam.

Rozdział 2 - Dlaczego mózg nie uznaje komunikatu „koniec pracy”

Gdyby umysł był pracownikiem działu administracji, prawdopodobnie miałby opinię niezwykle sumiennego, ale nieco problematycznego. Każdą niedokończoną sprawę odkładałby do osobnej teczki, oznaczał czerwoną zakładką i regularnie przynosił ci ją do podpisu. Nie interesowałoby go specjalnie, że właśnie jesz obiad, odpoczywasz po ciężkim dniu albo próbujesz zasnąć. Dokument jest otwarty, więc wymaga uwagi. A skoro wymaga uwagi, najlepiej zająć się nim natychmiast. W rezultacie twoja głowa przypomina urząd, w którym interesanci mogą przychodzić bez numerków, bez zapisów i bez względu na godziny otwarcia. Szczególnie dużą frekwencję mają sprawy z dopiskiem „pilne”, nawet jeśli nikt nie potrafi wyjaśnić, dlaczego.

Warto zrozumieć, skąd bierze się ta uporczywość. Łatwo bowiem uznać, że powracające myśli są dowodem na istnienie wyjątkowo poważnego problemu. Skoro nie możesz przestać o czymś myśleć, sprawa musi przecież zasługiwać na nieustanną uwagę. To jednak nie zawsze prawda. Częstotliwość pojawiania się myśli nie jest wiarygodną miarą jej znaczenia. Możesz przez cały wieczór rozważać drobną niezręczność podczas spotkania, a jednocześnie spokojnie odkładać ważną, lecz dobrze zaplanowaną decyzję. Różnica często wynika nie z obiektywnej wagi sprawy, lecz z tego, czy twój umysł uznaje ją za rozstrzygniętą, przewidywalną i bezpiecznie odłożoną.

Wyobraź sobie dwie wiadomości. Pierwsza brzmi: „Przygotuj zestawienie na piątek. Dane znajdziesz w folderze miesięcznym, a format pozostaje taki jak ostatnio”.